

פרופ' מנפרד אשנר (1901-1989)

אוהב החיידקים - אבי המיקרוביולוגיה בישראל

בבית קטן מוקף אדמה. נוה יעקב נותקה מירושלים בשנת 1948 והתושבים נאלצו לנטוש את המושבה. אשנר התנדב ל"חמד" (חיל המדע) ועסק בהכנת וקסיות נגד טיפוס. בשנת 1950 נתבקש לארגן את הוראת

ב-1 ביוני 1962 הודיע פרופ' גרשם שלום בכתב לפרופ' מנפרד אשנר כי האספה הכללית בחרה בו לחבר האקדמיה וביקש לקבל את הסכמתו כמתבקש לפי תקנות האקדמיה. "הנני מתכבד להודיע לך שהכבוד הכרוך בהשתייכות לאקדמיה הלאומית לא מתאים לי ולכן החלטתי לא לקבלו" - הייתה תשובתו של אשנר. שש שנים קודם לכן, באפריל 1956, הודיע לו משרד החינוך והתרבות על זכייתו בפרס ישראל במדעי הטבע. "לצערי לא אוכל להיות נוכח בעת הטקס,

הבקטריולוגיה לרפואנים באוניברסיטה העברית. בשנת 1956 נקרא ללמד מיקרוביולוגיה בטכניון. פרופ' אשנר עסק במחקרים במיקרוביולוגיה. תחילה התעניין בסימביוזה בין חיידקים ובין חרקים טפילים. הוא חקר תהליכים ביולוגיים בסוגים רבים של חיידקים מבחינת הרעילות והניזוק. הוא חקר את סיבת התמותה של דגים בעמק בית שאן ובבית הערבה בשנת 1946. הוא חקר חיידקים בעלי תנועה (מיקסובקטריה) ואף עסק בבדיקת האפשרות לגידול מסחרי של פטריות שמפיניות.

באספה הכללית השנתית של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ביום ' בסיון תשכ"ב (12 ביוני 1962) קרא היו"ר, נשיא האקדמיה פרופ' אהרן קציר, את תוצאות ההצבעה החשאית והודיע על המישה מועמדים שקיבלו את מספר הקולות הדרוש כדי להיבחר לאקדמיה: מ' אשנר, ע' דה'שליט, מ' זהרי, ד' סדן ושי סמבורסקי. מ' אשנר לא היה מעולם חבר האקדמיה, והסיבה לכך מצויה במכתבו לאקדמיה ובסיפור חייו של המיקרוביולוג הדגול.

ועל כן אבקש את סליחתכם. נא להעביר את הכסף הקשור בהענקת הפרס לקרן המגן" - השיב אשנר לד"ר איש-שלום במשרד החינוך. זה היה האיש שהיה תלמידיו מעידים עליו שהיה נעים הליכות, צנוע, ענייני, דייקן, אבהי, אוהב טבע ונוף אוהב אדם, אוהב את הארץ ויושביה, עינו במיקרוסקופ וראשו קשוב לסביבה. מנפרד אשנר עלה ארצה בשנת 1924 בעזרת תעודה

מזויפת. הוא התגורר ליד הכפר הערבי יג'ור שליד חיפה ולימים עבד אצל איכר בנימינה. בשנת 1925 עבד בתחנה לחקר המלריה בחיפה ובשנת 1926 הוזמן לעבוד כבקטריולוג באוניברסיטה העברית. הוא עסק בחקר קדחת פפטיצ', אבעבועות ודיפטריה בתרנגולות, חקר זבובים ממשפחת הפופיפדה ועוד, ואת מחקרו הגיש כעבודת דוקטור לאוניברסיטת ברסלו בשנת 1930 לאחר שלמד בה חצי שנה בלבד. ד"ר אשנר שב לירושלים ועבד באוניברסיטה, נישא ועבר לגור בנוה יעקב, מושבה קטנה מצפון לירושלים,

פרופ' אלנס קינן מספר:

פתאום תפסתי שיש כאן מישהו שאוהב חיידקים. הוא לא רק חקר חיידקים, הוא אהב אותם ממש. היה אכפת לו. כדי להבין שזה דבר בלתי רגיל צריך לזכור שהמחלקה באותם הימים נוהלה בצלו של קליגר, היגיניסט אמריקני ששנא חיידקים, רצה להרוג אותם, להשמיד אותם, לסלק, לעשות הכול כדי שלא יפריעו לבני אדם. ובתוך המחלקה הזאת היה פתאום אדם שאהב מאוד את היצורים האלה. זה קנה את לבי. מצאתי קסם מיוחד בגישתו המיוחדת.

ואני חייב להודות כי כל הגישה שלי לאשנר באותם הימים הייתה מבוססת על טעות, כי אשנר היה אדם מעשי מאוד. הוא ניסה לפתור בעיות והיה חוקר שימושי, אך מה שתפס אותי הייתה אהבתו העצומה למיקרו-אורגניזמים.

כשראיתי את אשנר מסתכל במיקרוסקופ הבנתי שהוא חי בתוך צלחות פטרי, בעולם החיידקים ובמלחמת הקיום העצומה המתחוללת בו, בתופעות הגנטיות על הסימביוזה והאנטיביוזה. זה היה העולם שלו, שילוב של אמנות ומדע, והוא היה ספון בעולם הזה, ולאיש לא הייתה בו דריסת רגל. הוא היה מיקרוביולוג מודרני וחובב טבע היושב בשקט שעות רבות ונהנה ממראות עולמו הקסום. אמנם המוטיבציה המדעית שלו באה מראייה, אך הוא הכיר היטב את האסכולה ההולנדית שבפעם הראשונה שילבה כימיה וביוכימיה וגנטיקה במיקרוביולוגיה.

אשנר היה ציוני גדול בדרך פרטית מאד משלו. את הידע שלו שהשיג במחקר לשמו תמיד העמיד לפתרון בעיות ארץ ישראל. הוא היה אנטי ממסדי. לא היה אידיאולוג, אבל הוא התגייס למלחמה במלריה. ייצר את הווקסינה נגד טיפוס. הניסיון ליישם את הידע שלו לפתרון בעיות היה חלק מהצינונות שלו. אשנר האמין בתעשיית התסיסה והיה שותף להקמתה.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

ירושלים

תאריך 7022	סלפון 2296
י"ב בסיון תשכ"ב 14 ביוני 1962	לכבוד פרופסור מנפרד אשנר המכניון - מכון סכנולוגי ליהרל ת.ד. 4910 חיפה
פרופסור אשנר המכבוד,	
הנני טסה להודיע לך כי באסיפה הכללית השנתית, שנתיימה ביום י' בסיון תשכ"ב (12 ביוני 1962), נבחרת על ידי הסליאה להיות חבר באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.	
בהצאם לתקנה 6 בתקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשכ"ב - 1962, יודיע נשיא האקדמיה על בחירתם של החברים החדשים, לאחר שקיבל את הסכמתם.	
הנני מבקשך בזאת שתדאיל להודיע, בהקדם, לנשיא האקדמיה את דבר הסכמתך להיות חבר באקדמיה.	
בכבוד רב, ג'לם אלם פרופ' ג. שלום סגן-נשיא (ג.נ.ז. מ.ל.ס.)	